

WYBRANE PARAMETRY MIKROBIOLOGICZNE I FIZYKO-CHEMICZNE GLEB INTENSYWNIE WYKORZYSTYWANYCH W UPRAWIE WARZYW

Szczech M., Smolińska U., Kowalska B., Kowalczyk W., Oskiera M., Nowak J., Winciorek J., Michalska A.
Pracownia Mikrobiologii, Instytut Ogrodnictwa, ul. Konstytucji 3 Maja 1/3, 96-100 Skierniewice
www.inhort.pl

Wstęp

Utrzymanie żyzności gleb użytkowanych rolniczo i zapobieganie ich degradacji ma kluczowe znaczenie w produkcji żywności. Od wielu lat obserwowane są niekorzystne zmiany prowadzące do niszczenia cennej warstwy próchnicznej gleby m.in. w wyniku nadmiernego odwodnienia, zmiany szaty roślinnej, intensywnego stosowania nawozów mineralnych przy jednoczesnej rezygnacji z nawożenia organicznego oraz ograniczonym zmianowaniem. Konsekwencją są niekorzystne zmiany mikrobiologiczne zachodzące w glebie. Mikroorganizmy glebowe odgrywają kluczową rolę w utrzymaniu żyzności i budowaniu właściwej struktury gleby, mają również ogromny wpływ na wzrost i zdrowotność roślin. Wszelkie zmiany prowadzące do zubożenia bioróżnorodności i aktywności mikrobiologicznej powodują spadek produktywności gleby, a także selekcję w kierunku rozwoju mikroorganizmów szkodliwych dla roślin. Te zjawiska stanowią poważny problem w uprawach, z którym rolnicy borykają się latami.

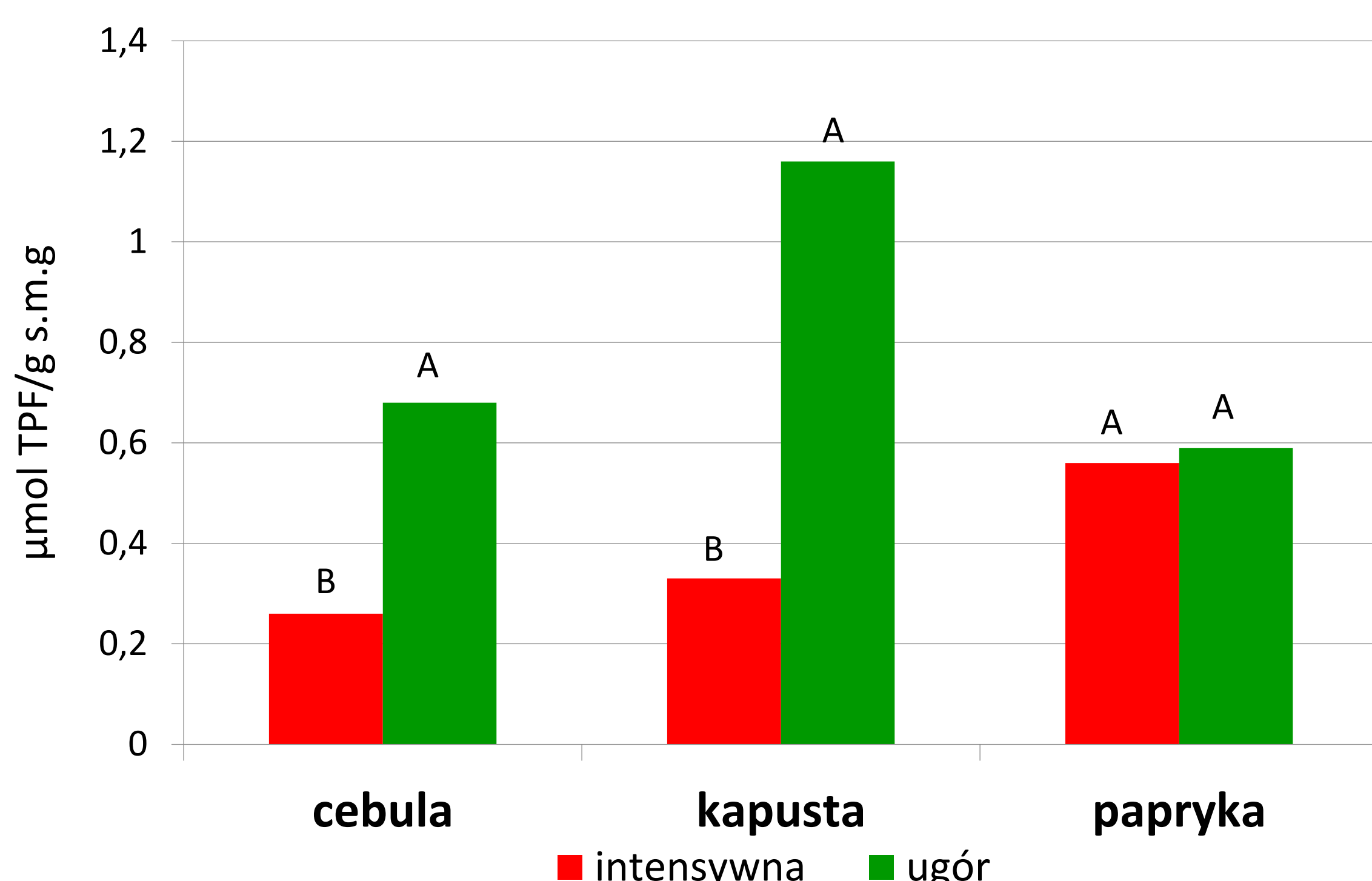
Celem pracy była ocena stanu gleb w produkcji warzyw (cebuli, kapusty i papryki), gdzie stosowana jest bardzo intensywna uprawa z ograniczonym zmianowaniem.

Tab. 1. Liczebność różnych grup mikroorganizmów w glebach intensywnie wykorzystywanych w uprawie warzyw (INT) w porównaniu do sąsiadujących gleb ugorowanych (UG). Liczebność mikroorganizmów przedstawiono jako $\log_{10}$ w przeliczeniu na 1 g suchej masy gleby. *Liczebność *Azotobacter* wyrażono jako liczbę śluzowatych kolonii.

Grupa mikroorganizmów	cebula		kapusta		papryka	
	INT	UG	INT	UG	INT	UG
grzyby ogółem	5.2 b	5.4 a	5.4 a	5.3 a	5.3 a	5.4 a
bakterie ogółem	7.4 b	7.7 a	7.5 a	7.4 a	7.3 a	6.9 b
promieniowce	6.6 b	6.9 a	6.7 a	6.8 a	6.7 a	6.5 a
spory	6.3 a	6.4 a	6.5 a	6.3 a	6.0 a	6.0 a
<i>Pseudomonas</i>	4.3 a	4.2 a	4.3 a	4.3 a	3.3 b	4.4 a
kopiotrofy	10.0 a	9.8 a	9.7 a	9.7 a	10.4 a	10.4 a
oligotrofy	8.4 a	8.6 a	7.7 b	8.6 a	9.6 a	9.7 a
<i>Azotobacter</i> *	9.6 a	9.4 a	7.9 a	8.3 a	8.6 a	8.8 a

Uzyskane wyniki porównywano testem Studenta z niezależną estymacją wariancji. Średnie porównywane w wierszu dla poszczególnych upraw, oznaczone tą samą literą, nie różnią się istotnie przy $p=0,05$.

Rys. 1. Aktywność dehydrogenazy w glebach intensywnie użytkowanych (uprawa cebuli, kapusty i papryki) i w ugorowanych.

Metody

W roku 2017 wykonano badania prób gleb pobieranych z pól w gospodarstwach ogrodniczych, gdzie od wielu lat była prowadzona intensywna uprawa cebuli, kapusty i papryki, praktycznie bez zmianowania. Dla porównania wykonano analizy gleby pobieranej z sąsiadujących z ocenianymi polami ugorów. W każdym gospodarstwie pobierano po cztery próby z pola uprawnego oraz cztery z powierzchni ugorowanej. Ocenę gleb prowadzono na podstawie wskaźników mikrobiologicznych (aktywność enzymu dehydrogenazy, ogólna liczebność bakterii i grzybów, bakterii fluorozujących z rodzaju *Pseudomonas*, bakterii przetrwalnikujących, bakterii *Azotobacter*, liczebność kopiotrofów i oligotrofów), parametrów chemicznych (pH i zasolenie gleby, zawartość materii organicznej i poziom węgla organicznego w glebie, koncentracja makro- i mikrośladników) oraz parametrów fizycznych (gęstość objętościowa, porowatość gleby i połowa pojemność wodna).

Tab. 2. Porównanie zawartości materii organicznej, węgla oraz makroelementów w glebach intensywnie wykorzystywanych w uprawie warzyw (INT) i ugorowanych (UG).

Badany parametr	cebula		kapusta		papryka	
	INT	UG	INT	UG	INT	UG
MO%	2.0 b	3.5 a	2.7 b	5.5 a	2.6 a	2.8 a
C%	1.2 b	1.8 a	1.3 b	2.8 a	1.4 a	1.4 a
pH	6.6 a	6.8 a	6.8 a	6.9 a	6.2 a	5.8 a
Zasolenie [g NaCl/l]	0.3 a	0.3 a	0.4 a	0.5 a	0.6 a	0.2 b
N-NO ₃ [mg/l]	42.0 a	33.4 a	50.0 a	53.0 a	70.3 a	21.7 b
P [mg/l]	121.1 a	106.5 a	184.8 a	153.9 a	215.1 a	88.9 b
K [mg/l]	124.6 a	152.9 a	179.7 a	244.7 a	106.5 a	136.7 a
Mg [mg/l]	132.2 b	181.3 a	157.7 a	235.7 a	125.5 a	76.6 b
Ca [mg/l]	1728 a	2607 a	2234 a	2366 a	1720 a	618 b

Uzyskane wyniki porównywano testem Studenta z niezależną estymacją wariancji. Średnie porównywane w wierszu dla poszczególnych upraw, oznaczone tą samą literą, nie różnią się istotnie przy $p=0,05$.

Tab. 3. Porównanie parametrów fizycznych gleb intensywnie użytkowanych i ugorowanych.

Uprawa	gęstość objętościowa [g/cm ³]		porowatość [% obj.]		połowa pojemność wodna [% obj.]	
	INT	UG	INT	UG	INT	UG
kapusta	1.63	1.46	37.21	42.98	36.20	41.32
papryka	1.48	1.58	43.13	39.50	40.98	38.13

Wyniki

Dotychczasowe wyniki badań sugerują, że największe zaburzenia równowagi mikrobiologicznej mogą występować w glebach, gdzie była prowadzona intensywna uprawa cebuli i kapusty. Stwierdzono tam istotne obniżenie zawartości materii organicznej i węgla organicznego (tab. 2). Konsekwencją tego zjawiska była znacznie niższa aktywność biologiczna gleby wyrażona zmniejszoną intensywnością działania enzymu dehydrogenazy (rys. 1). Ponadto w uprawach cebuli stwierdzono istotnie mniejszą ogólną liczebność bakterii, promieniowców i grzybów w porównaniu do sąsiadujących gleb ugorowanych (tab. 1). W uprawie papryki takich zmian nie zaobserwowano, prawdopodobnie dzięki corocznemu stosowaniu nawozów naturalnych. Pozostałe badane parametry nie różniły się znacząco pomiędzy glebami intensywnie uprawianymi a ugorowanymi. Jedynie w glebie, gdzie uprawiano paprykę stwierdzono zwiększoną zawartość makroelementów ze względu na stosowaną fertygację.